

Slovenski dom

PREIS - CENA
L 1.50

Leto IX. — Štev. 5

TEDNIK ZA POLITIČNA IN KULTURNA VPRAŠANJA

Sobota, 5. februarja 1944

Zgodovinska odločitev za Evropo

Govor Führerja ob II. obletnici, kar je narodni socializem prevzel v Nemčiji oblast in s tem zanjo ter za vso Evropo začel novo dobo razvoja, je nedvomno napomembnejši politični dogodek v letošnjem letu. Pomemben ne samo za Nemčijo in Evropo, katero usoda je danes istovetna z nemško usodo, temveč za vse svet.

Jasna in dolohna izvajanja Führerja so prav vsemu svetu razodela prepričanje, ki preveva vso Evropo, in bo prej ali slej moralno neizprosno zajeti vse svet. To prepričanje je zavest, da je jedro sedanje vojne veliki spopad med Nemčijo in Sovjeti in da je v tem spopadu lahko zmagovalce sami eden: ali Nemčija in z njo Evropa, ali pa boljevševizem.

Dejstvo je namreč, da je ta največji boj v zgodovini človeštva ne le spopad dveh vojska, dveh tehnik, dveh političnih sil, temveč spopad dveh načel in dveh duhovnih svetov.

Za Nemčijo stoji — ne samo s simboličnim prispevkom orožja — vsa Evropa. Te Evrope ne sestavlja samo narodi, le tjudje in število, temveč jo sestavlja nekaj tisoč let zgodovine, kulturnega razvoja, duhovnega in civilizačnega napredka, vsega, kar se je izobilovalo iz duhovnih osnov starih kultur ter krščanstva. V tem taboru stoji tisti duhovni svet, z ohranljivo katero je neoglbno zvezan obstanek ne le evropskih narodov, temveč vsega tako imenovanega zahodnega sveta, skratka nas vseh.

Na drugi fronti tega zgodovinskoga, nezaslišanega boja pa stoji sila, ki si je v program zapisala uničenje vsega, kar je zahodno, to je najboljše človeštvo v tisočletjih svojega razvoja ustvarilo. Postavila si je v program uničenje tistih duhovnih osnov in tistih načel, na katera je sodobni svet dosedaj vezal svoj obstanek, bodisi da gre pri tem obstanku za podnebine, za narode ali že za večje skupnosti. Uničenje vsega tega najprinese na svetu oblast novi sil, o kateri se pozitivno usmerjeno človeštvo zaveda, da je zla že v svojem načelu. In da pomeni pogubo za vse, ki smo otroci njej nasprotnega sveta, spoznavalec boljšega načela in oznanjevalec novega razvoja iz dosedanjih načel večnih temeljev.

Nasprotje med tem svetovoma in posledice, ki jih bo za ves svet in za vse človeštvo imel tak ali tuk izid tega velikanskega oboroženega spopada na ruskih planinah — to je bistvo sedanjega boja med Nemčijo in med boljevševizmom.

Evrpski narodi so se v letu dni, odkar je prenekatceremu med njimi bilo dano na lastni koži občutiti vsaj pribilne sadove boljevševizma, zavedeli, da more nje, Evropo in ves svet rešiti pred pogubo vzhoda samo Nemčija s svojo oboroženo močjo. Njene sile na svetu, ki bi mogla zavreti boljevševizem in z njim uničenje Zahoda v vseh njegovih duhovnih ter zunanjih oblikah, že bi bil podprt branik, ki ga danes sestavlja nemške vojske s svojim junakim bojem.

Evrpski narodi se vsega tega zavedajo. Ce se se niso zavedali tisti, ki danes že stoje zunanj Europe, pa gre pri tem bolju prav tako tudi za njihovo usodo, jim je zadnji Hitlerjev govor moral odprieti oči.

In če hočejo dobro sebi in svetu, morajo to spoznati in iz njega izvajati posledice.

TEDEN V SVETU

Večje republike Sovjetske zvezne naj bi dobole v bodoče svoje lastno diplomatsko zastopstvo v nekaterih državah, pravi poročilo, ki govori o nameravani prenosu sovjetske zunanje politične službe po zgledu britanske Commonwealth. V Berlinu pravijo k temu poročilo, da gre v tem primeru le za nov Stalino sledilni trik, ker bi taki zastopniki vse navodila dobivali izključno le iz Moskve.

Da se zagotovi oskrba mesta Rima z živili, je rimske guverner pozval prebivalstvo, naj da na razpolago tovorne automobile, kolikor jih morda še ima. Temu vabilu se je odzval tudi Vatikan ter dal oblastem na razpolago večje število tovornih avtomobilov.

Preseljevanje Romunov z dežele v prestolnico je na podlagi odloka, ki ga je izdal bukareški prefekt, vsem romunskim državljanom ves čas, dokler bo trajala vojna, prepovedano. Za tujece veljajo posebne dočločne.

Vrhovni sovjet — sovjetski parlament —, pred katerim so sovjetski vojvodili često podali zelo pomembne izjave, se bo v kratkem sestal, poroča Exchange Telegraphic iz Moskve. (DAZ)

Francoska protikomunistična milica bo, kakor je te dni izjavil njen glavni tajnik Boutefeu, v svojem govoru po radiu, okrepljena ter bo dobila na razpolago vse potrebna sredstva za uspešen boj proti teroristom v Franciji.

Za mesto v tako imenovanem Sredozemskem odboru je zaprosil tudi Stalino poobljenece na Balkanu Tito, poroča Daily Sketch. S tem je nastal za zavezničke probleme dokaj končljiv, ker je skr. jugoslovanska vlada v Kairu že imenovala za zastopnika v tem odboru bivšega jugoslovanskega ministra dr. Kreka.

Današnji številki Slov. Domu so priložene položniece. Vljudno prosimo vse naročnike, da se jih blagovoljno čim preje poslušati.

ZMAGOVALEC V EVROPI MORE BITI SAMO EDEN!

HITLERJEV GOVOR OB II. OBLETNICI PREVZEMA OBLASTI PO NARODNEM SOCIALIZMU

Za 11. obletnico prevzema oblasti po narodnem socializmu je imel Hitler v Berlinu govor, v katerem je med drugim dejal:

Nihče si ne sme biti na nejasnem glede vroča, smisla in cilja tega svetovnega boja. Kar je od 1. 1936 v Londonu načrtno želeno v vojni, je danes postal iz prigajnjacev. Vseeno je, kako se bo boj končal, toda gotovo je, da je Anglija kot celinska sila končno doigrala. Danes gre za to, kdo bo imel po končanem boju v Evropi glavno besedo: Ali družina evropskih narodov, ki jo zastopa njena najmočnejša država, ali pa boljevščinski veleči.

Prvi se bo zgodilo le tedaj, ako bo vojno dohral Nemčija, ki se ne hori le zase, temveč za vso Evropo. Drugo, če bo zmagovalka Sovjetska Rusija.

Mnenje, ki ga širijo angleški listi, da Rusija po morebitni zmagi nad Nemčijo ne bo sillala dalje v Evropo, temveč se zadovoljila z vzgojo — to je z iztrebljenjem nemškega naroda, je čisto judovska preroka, namenjena bedakom, katerim hoče do povestati, da bo Anglija še pred koncem te vojne prevzela vodstvo novega boja proti Sovjetski Rusiji.

Zmagovalec si ne bo pustil določevali ciljev po angleških časnikarskih pisnilih, vrh tega pa se žalostni ostanki Evrope ob morebitni boljevščinski zmagi ne bi mogel pod angleškim vodstvom spustiti v nov bojni poti Sovjetski Rusiji. Pa tudi če bi bilo tako, bi ostanki evropskih narodov uživali le to fast, da bi se v vrstah imperialnih vojakov borili za ohranitev angleškega svetovnega cesarstva in za ohranitev angleških življenj.

Zato je doela gotovo nekaj: V tem boju je možen samo en zmagovalec, in sicer Nemčija ali Sovjetska Rusija.

Zmaga Nemčije pomeni ohranitev Evrope, zmaga Sovjetske Rusije pa njen konec.

Te resnice bi se moral zavedati prav sleherni Anglež. Če vzde temu drugače govorijo, je vzrok v tem, da vojni hujšači v Londonu ne vidijo več poti iz zagate. Zato za Anglijo in Združene države ne nastopa vprašanje, ali se hosta mogli spopasti z boljevščizmom, temveč gre za vprašanje, ali se hosta sploh mogli ubraniti boljevščizmu lastnih državah.

Kaj morejo evropske države dejansko prilagovati od angleških obilj in poročevti? Z brezvestnim poročtvom so Angleži načrnuvili v vojno Poljsko. Zdaj jo puščajo na cedilu in z laganimi gesli žrtvujejo tudi druge države, ker Anglija ni sposobna, da bi ob morebitni boljevščinski zmagi zavrlila sedanji razvoj.

Poleg tega pa Angleži tudi niso sposobni nastopiti proti lastni, z boljevščizmom okupirani opoziciji z drugačno politiko. Kdor se je prodal judovstvu, mora slej ko prej podleči, aka v zadnjem trenutku ne bo odstranil te kužne klice iz svojega telesa.

Vprašanje rešitve evropskih držav in Evrope same se bo odločilo le s pomočjo načrtnih opozicij z drugačno politiko. Kdor se je prodal judovstvu, mora slej ko prej podleči, aka v zadnjem trenutku ne bo odstranil te kužne klice iz svojega telesa.

Načrtna revolucija je dala nemškemu narodu orožje za samouveljavljanje. Najmočnejši dokaz za to je velikanski boj, ki sedaj besni že skoraj pet let. Ta boj ne more zavzeti drugega poteka, kakor ga je doslej zavzel vsak drug veliki boj na tej zemlji.

Zato lahko vojni dogodki vznemirjajo samo onega, ki ne zna zgodovinsko mislit ali gledati. Pot od prilivov polslepega vojaka iz leta 1918 pa do stvarnosti narodno socialistične države l. 1944 je bila ogromna in gotovo težjavnejša, kakor pot sedanje Nemčije do zmage. Da se bo Nemčija ohranila in zmagała proti vsem vzhodnim in zahodnim nasakovalcem, je za slehernega narodnega socialističnega ne samo izraz njegove vere, temveč tudi notranje prepričanje o koncu vsega sedanjega boja.

kmalu nato pa tudi usoda zahodnega dela Evrope. Deset let pozneje bi naša celina Izgubila bistvene poteze svojega življenja. Njena kultura bi bila zbrisana sveta, nosilec te kulture in kulturni narodi pa bi gnili v sibirske močvirje, če jih ne bi že prej likvidirali s strelji v tlinki.

Ce je nemški narod zdaj sposoben voditi ta velikanski boj, se je treba zahvaliti božji Preveldnosti, ki je pred enajstimi leti dopustila, da se je narodni socializem povzpel v oblast. Brez 30. januarja 1933, brez očiščenega in obnovljenega dela narodno socialistične revolucije bi danes Evropa ne imela čimice, ki bi lahko kljuboval boljševi-

z. Poskus zlomil nemški narod z bombami je spopadel in povzročil, da se je ta narod še bolj strnil; utrdil je temelje države, ki je božja Preveldnost namenila, da bo obravalo evropsko zgodovino v bodočih stoljetjih.

Dvanajsto leto nove organizacije in naroda bo imelo do fronte in do domovine

najhujše zahteve. Pa naj se vihar še takoj razbesni nad domovino, nazadnje se bo le polegel in zopet bo posljalo izza oblakov sonce za tiste, ki so zvesti svoji veri Izpolnjevali dolžnost do zadnjega.

Ta vojna bo navzle vsem zločnom našlih nasprotnikov privreda do največje nemške zmage.

Izdajalske kupčije KPS

Da je tako imenovano slovensko osvobodilno gibanje, Osvobodilna fronta, docela komunistično, to je protislovensko, protoranodno in izdajalsko, se ni nikjer tako jasno in neizpodobljeno pokazalo kakor v igri te zločinske družbe glede Primorske.

Komunizem je to nacionalno pripravljenost in borbenost primorskih Slovencev temeljito izkoristil ter — med drugim tudi po zaslugi raznih slovenskih »vodenjcev« in računarskih privakov — že dovolj uspeha.

Hkrati je pa na račun nacionalnega idealizma Primorcev igral najzarmotnejšo izdajalsko igro, kar jih zgodovina pozne, ter se ne le na tem, temveč uradno vezal in dogovarjal s tistimi, proti katerim je neoboroženo in neponudeno ljudstvo naganjal v jalov boj.

Komunistična partija Slovenije, to je edina dejanska vodilna sila in usmerjevalka tako imenovanega osvobodilnega gibanja, je ves čas svojega nastopanja na Primorskem kar najtezejno sodelovala k Komunistični partiji Italije. Sodelovala ni v kakem skupnem boju proti boje skupnemu nasprotniku — tega boja ni bilo — temveč sodelovala pri izdelovanju in sprejemaju načrtov, ki jih je glede bodoče usode Primorske in primorskih Slovencev pravljala Italijanska komunistična stranka.

Boris Kidrič, predsednik KPS, to je listo komunistične stranke, ki je Slovencem na tej strani in na Primorskem dve leti dopovedovala, da se bori proti slavističnemu okupatorju, je v začetku julija 1942 na kongresu Osvobodilne fronte dal telefno načelo izjavo o »nacionalnosti« slovenskega »osvobodilnega gibanja:«

»Poudarjam internacionalizem proti šovinski reakciji. Ni slučaj, da smo izvili predsednika Italijanske komunistične partije v svoje častno predsedstvo...«

Vemo, da to ni bil slučaj, temveč načrt. Da bodo pa vedeli proti tudi tisti, ki so misili drugače — in morda še misljijo — jim bomo gledje nacionalnosti tega »osvobodilnega« dela z ozirom na Primorsko navedli nekaj neizpodobljivih dejstev.

»Primorski poročevalci,« glasilo OF za Primorsko, ju marca 1945 prinesel sporčilo, da se je za Primorje osnoval plenum, v katerem ima mestu tudi zastopnik »svobodne Italije«, gibljenja, ki ga vodijo komunisti. Sprejet je bil prvi začetni plenum Italijanske manjšine. Ta slovensko-italijanski komunistični plenum je izdal rezolucijo, v kateri je obširovao vse narodnostno delo med primorskimi Slovenci od leta 1918. dalje...

A KPS, to je OF, je na Primorskem že vedno nastopal v imenu edino pravega in neodjedljivega slovenskega narodnega naravnosti...

V začetku avgusta 1943 je Italijanska komunistična stranka v Trstu trikrat razširila letake,

v katerih sporoča, da je s Slovensko komunistično stranko sklenila dogovor, da bodo Primorska, Goriška in Istra tvorile samostojno, »italijansko-slovensko sovjetsko republiko.«

KPS, to je OF, tega razglasila na Primorskem v imenu edino pravega in neodjedljivega slovenskega narodnega naravnosti...

»Državski tednik« je dne 27. januarja letos prinesel članek »Komunistična narodna slogan«, iz njega povzemanega naslednja dejstva:

Na kongresu italijanskih komunistov v emigraciji, malo pred pričetkom sedanja druge svetovne vojne, so razpravljali tudi o vprašanju primorskih Slovencev. Sprejeli so zadevno rešoljico in jo objavili v svojem, v Parizu tiskanem ilegalnem listu.

Resolucija, objavljena v tem listu, je povedala, da Italijanski komunisti priznavajo obstoj nekaj slovenske narodne manjšine na ozemlju nekdanja Primorske, da pa smatrajte njen ozemlje kot celoto za sestavni del bodoče komunistične Italije. Vendar so pa italijanski komunisti pripravljeni dovoliti tej slovenski narodni manjšini na ozemlju nekdanja Primorske kulturno avtonomijo, niso pa pod nobenim pogojem voljni razpravljati o tem, da bi ozemlje odsotnih kakan slovenski ali drugačni sovjetski republike.

Sredi lanskega leta je izdal vodstvo italijanskih komunistov v Trstu, in to ponovno, ne le enkrat, izjavo, razširjeno v obliki letaka, v kateri je v celoti potrdilo sklep resolucije komunistične stranke v emigraciji, ki smo ga gori naveli. Izrecno je naglasilo, da se ne temeljijo na nesmiselne vse govorice, po katerih bi bili italijanski komunisti kakor kolikor pripravljeni razpravljati o tem, da bi postala nekdanja Primorska v celoti ali tudi le deloma sestavni del kakšne druge in ne Italijanske sovjetske republike. Omenili so celo, da obstaja popolno soglasje in da dobe primorski Slovenci kulturno avtonomijo.

Lani meseca septembra, po izdaji Badoglia, je dala OF posebno izjavo, ki so jo objavila tudi njena glasila, med njimi »Slovenski Poročevalci«, v kateri ne govoril sicer o končni komunistični usodi Primorja, pač pa zagovarjal, da bodo dobiti Italijani na njegovem ozemlju popolno avtonomijo.

Ta izjava, pod katero ni bil podpisani nobeden izmed resničnih slovenskih Primorcev, je bila tudi sicer na Primorskem prikrita, tako Slovenec kakor Italijanom. Vendar so izvedeli, da zatrdirlo OF z novim letakom, v katerem so ponovili svojo drugo izjavo: nekdanja Primorska postane v komunistični Evropi samostojna avtonoma Italijansko-slovenska republika, zato ne more biti govor o tem, da bi kdor kolikor izvzel tega ozemlja, mogel dajati Italijanom kakršno koli avtonomijo.

Prav tako v lanskem letu, in sicer na popladi, so imeli nekakšen kongres tudi hrvaški komunisti, na katerem so sprejeli prav takšno slovensko resolucijo, kater

Tovarištvu - enakopravnost v rdeči „osvobodilni vojski“

Ena najbolj znanih potegavščin iz terobe komunistične taktike je ravno njihovo tako znano tovarištvo in enakopravnost. Koher je narod imel priliko videti — in to je bilo po vsej Dolenjski — slovensko osvobodilno vojsko, dovolj brdko spozna tudi komunistično tovarištvo in enakopravnost, ker je oboje brdko občutil na svoji lastni koži.

Kakšno je načelno stališče komunizma do družbe

Vsi ljudje, moški in ženske, so enakopravni, vsi imajo enako možnost javnega in zasebnega udejstvovanja. Vsač od njih lahko doseže najvišja politična mesta. Zajamčena je svoboda vesti in govora, razen če ta ni proti interesom države, pravi ustava SSSR. Lepo načelo, če ne bi zadnji stavki že sam po sebi bil tako širok pojem, kajti ne bi bilo dovolj, če bi namesto njega napisali »če to ni proti komunizmu, ampak bi moral napisati »če to ni v interesu takratne vladajoče skupine komunistov. Treba je vedeti, da sta si pri komunizmu teorija in praksna, načelo in resnica, v diametralnem nasprotju.

"Pripravljen sem priseti, da je bilo tako . . ."

ZAPISNIK

nestavljenvi v pisarni obč. preskrbovalnega urada, obč. Polje, dne 29. septembra 1943 ob 4. uri popoldne.

Na prošnjo se je zglasil pri meni, Novak Zdravko, brat ustreljenega Novaka Jaroslava, Osman Andrej, vaški stražar iz Večv. št. 54, in gleda smrti Novaka Jaroslava izjavil sledete:

Po nalogu komande je odšla vaška straža iz D. M. v Polju (kakih 40 bojevnikov) v četrtek dne 9. septembra 1943 proti Sv. Urhu in dalje na Orle, kjer smo stali kaki dve uri. Novak Jaroslava takrat še ni bilo med nami, ker je odšel od doma nekoliko pozneje, tako da nas je došel na Orlah.

† Jaroslav Novak

Iz Orl smo krenili na Pleše, kamor smo hodili kaki dve uri. To je majhna vas v smeri proti Šmarjam na Dolenjskem. Tu smo počivali kaki dve uri in po večerji nadaljevali pot proti Turjaku, kamor smo dosegli nekako ob 2. uri popoldne. Vsa četa, razen mene in komandanata Milka Piriha je odšla v mraku še ta dan v vas Zapotok, ki je od Turjaka oddaljena pol drugo uro. Midva s komandanom sveta šla pa v Zapotok v nedeljo zjutraj (12. sept.).

Naslednji dan, v ponedeljek 13. IX., smo bili dopoldne ob tolovajev napadeni. Boj je trajal ves dan do mraka, ko smo s četo od sv. Gregorja pri Vel. Laščah, ki je med dnevom dosegla v Zapotok, v mraku odšli v Osredek. Tu smo ostali do torka, 14. sept., zvečer.

Nekako ob 6. popoldne smo se odpravili na Vel. Osolnik, oddaljen približno 1 uro. Ker smo bili utrujeni, smo se odpravili spati. Ponoči ob 11. so nas napadli tolovajevi. Vsi smo bili v vasi, le straže so bile zunanj vasi okoli tabora. Ena straža je bila tudi pri cerkvi Sv. Lovrenca nad Vasjo Vel. Osolnik.

Med napadom se je vsa četa umaknila k cerkvi. Pri umiku sta padla mitraljezec Pajšar Jože iz Šmartne in njegov pomordnik Janež Maka iz Obrije. Mene in še tri druge: Debeljaka Ludvika, Dežmana Franca in Brucila Cirila iz Bizovika pa so dobili še naslednji dan dopoldne, ko je zmanjkal muncije in smo se morali podati.

Po vdaji so tolovajevi vse borce razrožili in jih priveli v vas. Tu je bila vse naša četa, razen komandanata, Resmana Matveja in Raka Maksa, ki so se bili umaknili. Naučeni tudi niso bili Dolčič Franc in njegov brat Rudolf, Koritnik Anton, Simonet Henrik, Cerar Ivan in njegov brat Franček ter Dimnik Jože iz Šmartne ob Savi, ki so prejšnji dan ostali na Osredku.

Približno do 4. ure popoldne smo vse vse kot ujetniki sedeli na nekem vrhu razroženi. Ob 4. je prišel tolovajski komandant in je vse postavil v vrsto, nakar je prišel komandant brigade s tolovajskim imenom "Daki". Prišel je s motorjem. Stopil je pred nas in vprašal: »Javijo naj se komandanti in funkcionari bele garde!«

Istopili so širje, in sicer: Dimnik Martin, komandant vaške straže iz Šmartne ob Savi, narednik Jaroslav Novak ter še dva kaplarja, ki jih pa po imenu nisem poznal. Potem je Daki vprašal:

»Kdo je prostovoljce bele garde?«

Javil se je samo Tuma Emanuel, ki ga je takoj poslal k prejšnjim 4 komandanatom, ki so bili odbrani.

Nadalje je vprašal:

»Kdo je bil v udarnem bataljonu?«

Javil se je samo Uranič Anton iz Jars. Daki je nato ukazal Dimniku Martinu, komandantu iz Šmartne, naj pokaze med ujetniki prostovoljce svoje čete. Dimnik je izjavil: »Vsi so bili mobilizirani, nihče ni bil prostovoljec.«

Nato je Daki stavil isto vprašanje Novaku Jaroslavu, ki je odgovoril prav tako kakovit.

Isto vprašanje je zastavil tudi kaplarju iz čete ob Sv. Gregorja, ki je našel svojih 15 fantov kot prostovoljce.

Ko je bilo to zasiševanje končano, so tolovajevi odvedli pod stražo, med katero sem bil tudi jaz kot mobiliziran partizan, vse, katere so nameravali justificirati, to je Novaka Jaroslava, Dimnika Martina, Snoja Šrečka iz D. M. v Polju, Tuma Emanuela iz Šiške, ki je bil pri vasi straži v Polju, ter 15 fantov, ki jih je povedal komandant ob Sv. Gregorja, nekaj svojih deserterjev in Uršla Antona iz Jars, k cerkvi sv. Lovrenca, ki je stala na griču nad Vel. Osolnikom.

Tu so jih postavili tako, da so gledali v zid. Preden so jih postrellili, jim je komandir čete, s tolovajskim imenom "Imre", po poklicni cestni pometni iz Ljubljane, ukazal, da morajo vse predmete, ki jih imajo v žepu, izročiti njemu. Pred ustrelitvijo jim niso dovolili nič časa za molitev.

Komandant Dimnik iz Šmartne je držal v rokah rožni venec in molil.

»Imre« mu je stregal iz rok rožni venec in mu zakrjal:

»No, svinj, za tega se ti tepe, in vrgel rožni venec po tleh.«

»Imre« je svoje žrte streljal tako, da je moral vsakod priti k njemu. Streljal jih je tako, da so gledali v zid cerkve in njemu kazali hrbot.

Kot prvega je ustrelil Novaka Jaroslava, ostale pa za njim, tako da so mrtva trupla ubitih padala ko snopje na tla.

Ko so bile žrte še žive, so tolovajevi in banditji vpili:

»Ta prstan bo moje, ta ura bo moja, ja dobim škorjne, itd.«

Grčarice, slava in grob slovenskih junakov

Ta prijazna in spokojna vas, ležeca sredi obširnih pragozdov, po večini državnih in Auerspergovih — kdo bi mogel pricakovati ali tudi samo slutteti, da bo tu grob tollikih slovenskih junakov, brančnih rodno grudo pred breznardomini komunističnimi zločinci!

Tu je živelno pred vojno zadovoljno in počitno prebivalstvo: imoviti smetje in dono placiati uslužbenici ter gozdni delavec kneza Auersperga.

V kraju samem je bila parna žaga bratov Cinkel, v bližnjem Jelendolu in v Glazuti pa veliki parni žagi kneza Karola Adolfa Auersperga.

Tovorni avtomobili in številni vozniki iz vasi vasi ribniške doline so dnevno prevažali les iz Gotenice, Grčarice, Jelendola in Glazute proti Ribnici. Prilik za dober zaslugek je bilo na pretek. Gozdni delavec so zaslužili po 80—100 Din na dan, vozniki iz Grčarice, Rakitnica, Dolenje vasi, Prigorje in Goričke vasi pa z vožnjo tudi do 700 Din na dan. Socialno čuteči lastnik je skrbel za to, da je bilo še spomladi 1. 1942 na obrej njegovih parnih žagah v Jelendolu in Glazuti kot železna rezerva za preskrbo njegovega delavstva v zalogi na tisoče kilogramov raznih živil, posebno moke, fižola, riža, krompirja, koruze in ovs.

Prvi nastop tolovajev

Ko so se pa spomladi 1. 1942 začele kazati prve komunistične tolpe v nepreglednih gozdovih med Kočevjem, Osilnico, Cabrom, Ložkim potokom, Sodražico in Ribnico, se je pričelo gorjé.

Te tolpe so kakor roji lačnih kobilic obravale vas za vasjo, danev tu in jutri tam. Pelavci niso smeli več sekati lesa, vozniki pa ne odvazati. Vse delo se je na mah ustavilo. Zagrozili so tistim, ki bi se jim ne pokoril, s smrtnjo in zasego vprežne živine.

In to se je tudi zgodilo,

Iz Grčarice so odpeljali 8 konj, 12 bosanskih konjev služebnih za prenos dry iz teko dostopnih gozdnih predelov, vzel so pa tudi mnogo drugih konj iz vasi po ribniški dolini.

14 delavcev, po večini starčkov in mladih fantov, doma iz Prigorice pri Dolenji vasi, katere so zalutili pri delu v gozd, so pa kar ubili.

Ze spomladi 1. 1942 so izropali vso Glazuto, zlasti Auerspergovo gozdarsko vilo, zaplenili in odpeljali s seboj vse delavsko opravljeno ter odnesli z žage vse vse jermenje.

Vse delavce so z družinami vred zapodili z Glazutom v Grčarico. Za preselite so jim dovolili samo en dan. V poslopljih v Glazuti so se pa naselili sami, dokler niso bili pregnani. Todaj je do tudi pogorela velika parna žaga z vsemi drugimi posloplji v Glazuti. Ostala je samo še lesena knezova kapela, ki stoji daleč izven vasi.

Nato so šli še v Jelendol ter iz tamokne parne žage odpeljali vse jermenje in najvajejoče orodje, nadalje vse štiri Aueršpergove avtomobile ter obilno, delavstvu na menjeno avropicavo.

Krasen zgled komunistične socialne skrbi za delavstvo: najprej prepovedati in one močnosti delo in zasluge, potem pa delavstvo poropati še živež.

Ko so vozniki in delači v Grčaricah zaradi tega ugovarjali, da niso smeli sedati živelj, ko žagni ne bosta mogli več obravati v in ko ne smemo več ne sekati in ne prevzeti lesa, so jim komunisti odgovorili: »Zivite, kakor mi!«

Delaveli so pa rekli: »Ce bomo vse samo kradli in nihče ne delal, kako dolgo bo pa to šlo?«

Tolovajevi se hoteli s tem delavstvo prisiliti, da bi se jim pridružilo in šlo v gozd. A možje in fanti so rajščki trpeli pomanganje, kakor da bi izpolnili ta načrt.

Od tedaj so začeli tolovajevi prihajati v vas vedno pogosteje in bili bi jo tudi popolnoma izčrpli, da bi jih ne bili pregnani novi dogodki.

Položaj po ofenzivi 1942

V septembri 1. 1942 so tudi Grčarice dobiti močno orčniško postojanku kakih 70 mož, v bližnjem Gotenico in Kočevsko Reko so pa prišlo močnejše vojaške posadke: od 200 do 600 mož. Vsa dolina se je tedaj oddahnila.

Ko so vsi popadali, so jeli z njih trgati obliko, obutve, prstane, ure in sploh vse, kar je bilo kaj vrednega.

Ko je bilo to delo opravljeno, je bil zbor in več smo odšli v vas. Ostali ujetniki ki jih niso pobili, so dobili orožje in odšli smo v vas Rob.

Mi postreljeni nismo pokopavali in tudi tolovajevi takrat ne, tako da mi ni znano, če in kdo jih je pokopal.

Po petih dneh tolovajevstva sem dne 19. septembra 1943 v Cerknici na Notranjskem banditom usel in se srečno vrnil domov.

Gornje izpovede lahko potrdim s prizgo.

Zapisnik pisal: Novak Zdravko, l. r.

Oman Andrej, l. r.

Ker rdeča morsa ni več tlačila prebivalstva, se je vrnilo mirno in skoraj redno življenje. Zoper je zapela sekira v gozdu in zopet so odmevali po cestah kljuc voznikov.

Klub temu pa se noben voznik ni upal v dve in pol ur od oddaljenega Glazuta, kjer še sedaj gniha najmanj: 10.000 kub. metrov drva in hladov, ki so bili že pred dvema letoma poskupljeni in pripravljeni za odvoz.

Komunistični tolpi od todaj naprej ni bilo več v bližino, ampak so se potikale samo še v oddaljenih gozdnih predelih Medvedjek, Glazuta, Jelenovega žleba in Travne gore. Le lan: pozimi so neko noč močni tolovajški oddelki brezuspečno napadli orčniško postojanko v Grčaricah, a so jo že pred svetom spet očkurnili iz vasi.

Takšen položaj je ostal do srede avgusta lanskoga leta. Tedaj so dohle vse italijanske posadke do Grčarice do Stalcerjev in Koprivnika ukazane, da poderezajo tudi vse utrdbe. Zveznični predstavniki so zavrnili, da se bo ogenj prijeti tudi teh. A to se ni zgodilo, ker je veter vlekel vzoredno. Nato so začali še cerkev, ki stoji pred Činkelovim gostilnim.

Komandant, hrabri major Borut, odličen strelec, se je na najbolj ogroženih točkah skoraj neprenehoma udeleževal boja.

Ko so komunisti uvideli, da z naskokom nič ne opravijo, so okoli ene ure ponoti začeli začigati poslopja v bližini obrej postojank. Vztrajali so v upanju, da se bo ogenj prijeti tudi teh. A to se ni zgodilo, ker je veter vlekel vzoredno. Nato so začali še cerkev, ki stoji pred Činkelovim gostilnim.

Cetudi so komunisti nepretrgoma s strojnicami razbijali strešno opoko na tej postojanki, se hiša vendar ni vnela, ker stoji med njo in cerkvijo velik konstant. Konec so se zavrnili, da se počakajo.

Medtem ko je cerkev gorela, so banditi po svojem starem običaju igrali harmoniko. Ko je Borut to slišal, je ogorenco zaklical: Komunizem je antikrist!

Okoli treh zjutraj je junakški major Borut, ki se je prevez izpostavljal, dobil streš.

Banditi so se začeli vsečati v postojanki, se hiša vendar ni vnela, ker stoji med njo in cerkvijo velik konstant. Konec so se zavrnili, da se počakajo.

Ko je Borut junakški major Borut, ki se je prevez izpostavljal, dobil streš.

Banditi so se začeli vsečati v postojanki, se hiša vendar ni vnela, ker stoji med njo in cerkvijo velik konstant. Konec so se zavrnili, da se počakajo.

Banditi so se začeli vsečati v postojanki, se hiša vendar ni vnela, ker stoji med njo in cerkvijo velik konstant. Konec so se zavrnili, da se počakajo.

Banditi so se začeli vsečati v postojanki, se hiša vendar ni vnela, ker stoji med njo in cerkvijo velik konstant. Konec so se zavrnili, da se počakajo.

Banditi so se začeli vsečati v postojanki, se hiša vendar ni vnela, ker stoji med njo in cerkvijo velik konstant. Konec so se zavrnili, da se počakajo.

Banditi so se začeli vsečati v postojanki, se hiša vendar ni vnela, ker stoji med njo in cerkvijo velik konstant. Konec so se zavrnili, da se počakajo.

Banditi so se začeli vsečati v postojanki, se hiša vendar ni vnela, ker stoji med njo in cerkvijo velik konstant. Konec so se zavrnili, da se počakajo.

Banditi so se začeli vsečati v postojanki, se hiša vendar ni vnela, ker stoji med njo in cerkvijo velik konstant. Konec so se zavrnili, da se počakajo.

Banditi so se začeli vsečati v postojanki, se hiša vendar ni vnela, ker stoji med njo in cerkvijo velik konstant. Konec so se zavrnili, da se počakajo.

Banditi so se začeli vsečati v postojanki, se hiša vendar ni vnela, ker stoji med njo in cerkvijo velik konstant. Konec so se zavrnili, da se počakajo.

Banditi so se začeli vsečati v postojanki, se hiša vendar ni vnela, ker stoji med njo in cerkvijo velik konstant. Konec so se zavrnili, da se počakajo.

Banditi so se začeli vsečati v postojanki, se hiša vendar ni vnela, ker stoji med njo in cerkvijo

Zver se je prebudila...

Razdivjani živalski nagoni — edino človeško ozadje komunističnih zločinov

Kdor budno zasleduje javno razpravljanje in zasebne razgovore o dogodkih, ki jih povzroča zločinsko delo OF, bo kmalu spoznal, da je dosti ljudi zlasti v Ljubljani — kjer imajo sicer največ prilike za to — zelo slabo poučeno o podtalih in notranjih silah, ki gonijo morilski stroj slovenskih »osvoboditev«.

Ni toliko zameriti preprostemu človeku, ki v boju za vsakdanji kruh ne utegne razpletati zamotanih niti OF, toliko bolj pa je treba zameriti tako imenovanemu ljubljanskemu »prosvetljencu«, ki si domisla, da veza kaj gre. Nekateri pasivni prirvzeni milijo, da združuje to pisano družbo »narodno-osvobodilna ideja«, drugi so prepričani, da bije OF »socialni boj«.

V resnicu pa niti tako imenovani funkcionarji OF ne pozajmo sile, ki žene ves morilski stroj komunistične revolucije. Le pesnička starih partijcev, mednarodnih revolucionarjev, ljudi brez morale in brez srečnega človeškega čuta, le ta pesnička pozna do vseh podrobnosti elemente, ki so bistveno važni za revolucionarno delo. Ti ljudje poznajo samo en cilj — revolucijo za vsakogeno! In kar ne služi izključno temu cilju, mora izginuti s sveta kot nepotrebna navaka.

Ves Plenum in IOOF, vsi okrožni in razjonski odbori niso ne pomjeni, vse to je le pavje perje, ki slepi oči masi, kakor pravijo sami. OF ne sloni na nobeni ideji in tudi ne na kakšni strankarski disciplini. Kako je to, da kljub raznianosti OF njeni zločinsko delo le uspeva?

Jedro komunistične delavnosti in njen cilj je zanikati in uničiti vse duhovne in tvarne pridobitve dosedanjih družbenih sistemov. Kdor je za to delo sposoben — po tem merili odibraju komunisti svoje aktiviste. Love v svoje mreže ljudi, ki so pripravljeni uničevati, samo uničevati; take pa, ki bi hoteli kaj ustvarjati, likvidirajo.

Te njihove likvidacije bomo osvetlili s tiste strani, katero sami najbolj skrjavajo.

Likvidacije in kar je za njimi

Beseda likvidacija je prišla v širšo javnost spomladni 1942. In vendar so v Ljubljani že zdaj kalini, ki ne vedo — in tudi nočejo vedeti — kaj se skriva za to nedolžno besedo. Nočejo vedeti, da se skušajo prav s to besedico oprati najbolj krvavi zločini, ki jih počna slovenska zgodbina. Ti ljudje beže pred resnicami z jalovim izgovorom, češ saj Slovenci niso taki.

Vsi že ne, to vemo tudi mi; kaj pa tisti, ki take zločine delajo?

Kemunistični voditelji — in Kidrič, Bebler, Kardelj so šolani — dobro poznajo človeka, namreč njegovo dobro in slabo stran. Zato skrbe, da pride do svoje naloge take ljudi, ki so že po naravi nagnjeni k zlu. To dejstvo najbolj dokazujejo njihovi umori, po koli in uboji.

Kdor ne verjam, naj skuša sam dognati, kako je moglo priti do tega ali onega posameznega umora. A ne samo umora, ampak tudi do kakšne druge komunistične akcije. Ce bo prišel stvari do dna, bo videl, da se za vsako najmanjšo komunistično akcijo skriva človek, kakršen je zgolj v svojih nagonih, torej človek-zver, ki se prepušča golemu nagonu, da si usteži strasti.

Nobena komunistična akcija ni posledica ideologije, osebnega idealizma ali idejnega prepričanja, ampak je izraz tega zverinstva v slovesu.

Na tem temelju so komunisti postavili vso OF, ko so izločili nekatere neumne ideofiske idealiste, ki so misili, da gre pri stvari za kaj »izvršenega«. Danes je ves apart OF v rokah ljudi, ki si obetajo od vsake morebitne akcije kakršen kolik dobilek, ali pa se izživijo zgolj v svojih strastih.

Marsikdo bo majal z glavo, češ da to ni res, saj so vendar v hribih ljudje, ki so včasih imeli priznano ime med Slovenci itd. Ti ljudje z svojim bolj ali manj priznamenim imenom same zakrivajo ogabna ozadja vsega dela OF in so zaradi tega morda še bolj obsođe vredni.

Lakota slave, blaga...«

Zakaj se n. pr. Kidrič, Kardelj in Baebler s tako blazno zagrizenostjo držijo vodstva Osvobodilne fronte? Politični razlog za to je zapoved komiterne, katere orodje in hlapci so. Toda politični razlogi niso nikoli tako močni, da bi človeka gnali do konca, tudi skozi morje krvi in gorja, če ne bi za vsem takim nehanjem tibači tudi globoki, osnovni človeški razlogi, izvirajoči iz zle narave takih pozivnjenih ljudi.

Te tri prvake slovenskega komunizma žene naravnost blazna želja po vladanju in oblasti. Nihče ni tega gona označil bolje, kakor Kochek, ki je zapisal:

»Danes ne gre več za unidenje fašizma, temveč za edino in poslednjo resničnost sveta: za oblast in posest.«

Ta neutrušljiva želja in ta strast narekuje tem ljudem vsa njihova dejanja.

Njihov življenjski sen je vladala za vsako ceno, neomejena osebna diktatura, pred katero bi se morali vsi Slovenci suženjsko počutno valjati v prahu. Težko je reči, kateri izmed njih je bolj krvoločen, bolj podel, bolj brezobjeren, ker drug drugemu spodnjošajo stol.

Zakaj n. pr. Vilfan, Brecelj in drugi pajdi delajo tako v OF? Zato, ker si ti boj ali manj preračunani romantiki od svojega dela obetajo slave. Zakaj je n. pr. vsa septembarska navaka: Sernec, Puc, Vavpetič, Snuderl zaprosila za skromno prisilniko mesto v OF? Ker je upala, da jo čaka stajana politična kariera pod smrekom. Zakaj n. pr. tako vneto opravljajo svoje biraško delo terenci in njihova zlega? Zato, ker so jim komunisti objubili, da si bodo lahko porazdelili tuje premoženje. Danes bomo skušali razglatiti človeško ozadja, komunistične strahovlade. Zakaj dela OF po slovenski delu umore? Kako potekajo ti umori?

Odgovornost za umore

Skupinica slovenskih političnih bredolomcev se je zedinila v OF na osnovi osmih točk, ki jih je meseca avgusta 1941 odobril tako imenovani Plenum OF.

Ena izmed teh točk določa, »da OF kot edina predstavnica Slovencev priznava kot edino oboroženo silo na slovenskem ozemlju partizanske oddelke (odredje).«

S tem navidezno nedolžnim privoljenjem so vse politične ločine ter »katoličanik v OF s pokojnim dr. Breceljem in njegovim ozadjem na čelu dali dovojenje za umore. V tej usodni točki ni prav nič določeno, proti komu se bo ta edina oborožena sila uporabljala.

Z drugo, malo pozneje odredbo pa je vrhovni Plenum komandante tolovajskih oddarov pooblastil, da snejco kar na kraju same kaznovati s smrtjo nasprotnike OF »zadružje poslovanja«. S tem je bil usodni korak storjen. Komandanti tolovajskih oddarov so samo lutke svojih namestnikov — partizcev in političnih komisarjev.

Tako je izvajanje umorov prešlo s Plenuma in IOOF na tolovajske poveljnine in vse funkcionarje OF so si lahko vedno umivali roke po Ljubljani in deželi, češ saj komandanti to delajo na svojo roko.

Ker so se umori le preveč množili, je nastalo med ljudstvom vzemirjanje in »Sloveno-človečevanje« je konec leta 1941 in v začetku 1942, nekajkrat prav odločno zatrdir, da »OF ne strelja svojih političnih nasprotnikov, ampak samo izdajalec«. Nekdar in nikter pa ni bilo povedano, kakšni so ti izdajalci, koga so izdali, komu so ga izdali, kdaj in kje so ga izdali, kdo je te izdajalce sodil itd. Itd.

OF je veliko političnih umorov zagrešila v Ljubljani na tolovajske poveljnine in vse funkcionarje OF so si lahko vedno umivali roke po Ljubljani in pa nemi krik osem in trideset razmesarjenih trupel.

Nekaj korakov od trupel je stal rabelj, naslanjajoč se na pohoton žensko telo. Ves zatopljen v brezmiselno čekanje ženske ob sebi je segel malomarno v žep po nož. Nož je bil še ves oblit s človeško krvo.

Rabej se je bedasto zarežal:

»Ha, ha, ha, poglej, še krvav je, pozabil sem ga obrisati, in se je mirno pogovarjal naprej.«

Za nekaj trenutkov sta se pošasti zazrli v zahajajoče sonce, potem je mladi morilec izustil besede:

»Ah, poglej ljubica, krasen pogled! Ves kaj, vojno bova tudi midva začela drugo, lepše življenje...«

Ali hočete še večje groze, še hujši bledenj...«

Ena izmed teh točk določa, »da OF je ideal vse brigade. Ženske je prebiral in odmetaval kakor hruške. Vedno je imel po tri do pet ljubic.«

Imel je krasno novo uniformo badoljevskega častnika. V enem tednu je štirikrat menjal škrnce, vedno je obul škrnje zadnje žrtve. Na prstih je imel polno prstanov in na vsaki roki po tri ure. Te je poklanjal svojim priležnicanam.

Takrat ko je moril na Travnici gori, so ga čakale tri poleg žrtve.

Ko je krvavo delo opravil, je padel eni v objem, jo z roko ovil okrog pasu in obrnila na se proti Zahodu.

Nepopisno je bilo nesoglasje med lepoto slovenske zemlje pod večer in ostudnostjo komunistične države. Sonce, ki je stale tik nad obzorem, je obsevalo morilce s krvavorečimi žarki. Med to rdečo barvo se je merala sinjava večernega neba. Po poljih je jesen razspila svoje bogastvo. Vse stvarstvo se je pripravljalo na počitek. Izmučena Dolenska se je kopala v večerni zari.

Na zemljo je počasi legal božji mir, ki ga je tu in tam pretrgal počastni krohot podvajnih ljudi in pa nemi krik osem in trideset razmesarjenih trupel.

Nekaj korakov od trupel je stal rabelj, naslanjajoč se na pohoton žensko telo. Ves zatopljen v brezmiselno čekanje ženske ob sebi je segel malomarno v žep po nož. Nož je bil še ves oblit s človeško krvo.

Rabej se je bedasto zarežal:

»Ha, ha, ha, poglej, še krvav je, pozabil sem ga obrisati, in se je mirno pogovarjal naprej.«

Za nekaj trenutkov sta se pošasti zazrli v zahajajoče sonce, potem je mladi morilec izustil besede:

»Ah, poglej ljubica, krasen pogled! Ves kaj, vojno bova tudi midva začela drugo, lepše življenje...«

Ali hočete še večje groze, še hujši bledenj...«

Ubijanje jetnikov iz kočevskih ječ

V isto vrsto umorov spada tudi ubijanje nedolžnih jetnikov iz kočevskih in ribniških zaporov.

Dne 22. oktobra 1943 so začeli ob 8 zvečer voziti z avtom trdo zvezane žrtve v Jelenov dol. Edina priča, ki se je kakor po čudežu rešila, pripoveduje, da so na hodniku ječe mladi ljubljanski srednješolci stopili pred njo in jih izbirali, kdo bo koga ubil.

Nekdo je pristopil k priči in ji rekел:

»Tebe bom pa jaz, ker imam načinike!«

Priča je v smrtnem strahu na te besede takoj pozabilna. Ko pa so jih z avtom pripeljali na mesto, je mladi morilec začel vpititi:

»Kje pa je tisti, ki ima načinike!«

Ko ga je privlekel iz avtomobila, ga je peljal s ceste v gozd čez same paroke, da je padal na vsakem koraku. Krvniki ga je »socutno« gladil po glavi in zasmehoval:

»Revez, ali si še kaj pobil? Gotovo si se kaj udaril. Oprosti, saj ne bi niti hudega!«

Prav tako so zasmehovali svoje žrtve tudi drugi, in to pet minut pred smrtno!

Ko ga je pripeljal pred jamo, mu je nastavil brzostrelko prav pred načinike, rekod:

»Zdaj te bom pa ustrelli, ho, ho, ho!«

Pa ni bila še božja volja...«

Ljubljanski smrkarci so tisto noč obiljali od 8 zvečer pa do pol 6 zjutraj. Tako in podobno, ali pa se huje — saj za druge ni priče — je ubijanje potekalo v Ribnici od 2. do 22. oktobra 1943.

Vse te umore so storili izprijenci iz ljubljanskih srednjih šol. Nekaj iz doblekajljnosti, nekaj iz slavohlepja, nekaj zaradi športa, nekaj pa, ker se je v njih prebudila zver — po zaslugu komunizma.

Po Beli Krajini in po spodnji Dolenjski so delali umore zvezne Vlahi, najboljji so sedje Belokranjec. Te krvoloke je OF načela načela za umore. Oni so ta posebno opravljali iz doblekajljnosti in so vsočevali s morilcem, ki je dobitelj.

Nekdaj je opazoval, kako so Vlahi neko nedeljo popoldne poleti 1942 pripeljali blizu Suhorja osem ljudi. Postavili so jih pod drevo po tri skupaj in jih bili najprej s topim predmetom, nato so jih rezali meso s telesa. Ker se je eden izmed rabiljev nekaj obotavjal, mu je drugi zavplil:

»Daj ga, daj ga! Zdaj ima priliko Kranjca ubiti!«

Koliko časa so mučili ubogje žrtve, priča ne ve, ker je pobegnil proti Metliku. Bal se je namreč, da ne bi v razbesnelosti ubili še njega kot Kranjca, čeprav je bil tolovac.

Vedno je, da so dve morilci poneko mesec s telesa, zraven sta pa tulila, da sta si dala pogum. Umori po Beli Krajini so bili in se za Vlaho čisto navadna mesarska obrta. Zverinstva teh ljudi ni mogoče popisati.

Zverinstva v Ložki dolini in drugod

2. septembra 1942 so domači komunistični morilci v starotrski občini ubili v petih vasih 12 oseb hkrati. Vsi umori so bili umorili na obliki. Dve ženi sta živi zgoreli. Frančiško Hauptman iz Dan so poprej nekaj ogabni so med vsemi tisti umori, ki so jih napredovali.

Tako je Rafael Martinčič iz Pudoba prišel v rojstno vas in ustrellil najprej svojega svaka, nato pa se sestrično Ivanka Cač. Mož je oblezel takoj mrtev. Ivanka pa je padla v nezavest s prestreljenimi pljuči. Morilci ni bilo nič groza tega dejanja. Postavil se je med vrata, vzel v roke nož in prežal na hrobo Ivanka.

Stiriletina edina hčerka se je vrgla na umirajočo mamico ter jokala. Če nekaj minut se je umirajoča zavedela in hčerko tolažila:

»Ne jokaj, saj ne bom umrla, saj bom kmalu ozdravljala!«

Morilci pa je hladnokrvno pristopil k njej in porinil nož v prsa, rekod:

»Ne boš ne, prasica!«

Vse te umore je povzročilo osebno maščevanje. Rafael je ubil svojo sestrično zato,

da bi jih vsaka poštela človeška družba izprijunila iz svoje srede. Obtožujemo jo zaradi tega, ker je po načrtu in zavestno

Pisma nam in vam

Gospod urednik!

Vse tiste, ki je gledajo v komunistih vzbuditelje, bi rad opozoril na nek dogodek v Goransu. Tudi mene so kr. savojski vojaki odprljali kot komunistov v Goransu, čeprav nikoli nisem bil komunist. V Goransu sem — mimogrede povedovan — imel priliko seznaniti se s Hacetovim bratom in s komunistom, ki je moril po Španiji, sem takoj prišel na listo vzdajalcev, ki jih je treba likvidirati, še preden bomo šli domov, ker so se izražali komunisti. Prišel sem na listo samo zato, ker sem hodil k maki in sem povsed pokazal, da odklanjam tuji komunistični nauk. To je bilo vse moje izdajstvo, gospod urednik!

Dogodek pa, ki mi je ostal v spominu, je bil tate: Javljeno je bilo predavanje o Koroški, in zvečer sem seveda tudi jaz šel poslušati to predavanje. Poudariti moram, da sem bil v oddetu b), v a) in c) komunisti niso imeli skoraj nič moči, kar lahko potrdiš, ki je bil v Goransu. To predavanje je bilo napovedano kot predavanje o Koroški, toda kaj takega o Koroški še nikjer in nikoli nisem ne slišal, ne bral. Predavatelj — eden največjih komunistov — je o Koroški povedal le nekaj stavkov.

Kot najbolj pomembnega človeka za Koroško jo omenil — Preižovega Voranca, drugi niso po njegovem mnenju za Koroško naredili. Ves ostali del predavanja, čeprav je imelo naslov »O Koroški — to je bila te krinka! — pa je borbenti predavatelj porabil za to, da je govoril o novi stranki, ki bo pobila vse tiste, ki niso komunisti. Padali so tudi očitki na račun slovenske intelligence, vseh buržujev in meščanov — nehoti sem pomisli, na Ljubljancane in želel sem, da bi oni poslušali to predavanje — in predvsem na račun treh smrečanskih reakcionarnih strank, ki jih je predavatelj kar imenoma navedel: klerikalcev, liberalcev, socialistov. Badoljevska oblast v taborišču je seveda tako predavanja dovoljevala, kakor tudi ni imela nič proti petju internacionalne na kresni večer 1942.

Gospod urednik, od tega trenutka dalje sem postal še bolj navdušen protikomunist in sem sprevidel, da je povorjenje komunistov osovojenju te krinke, zakaj jaz žurjuje v pobiranju pristavek treh reakcionarnih strank ne vidim osovojenje. Ali ne bi bilo učinkovito, gospod urednik, ko bi tisti, ki je verjamejo, da nas more komunizem res osvoboditi, sami iz komunističnih ust slišali, kakšna usoda čaka v komunistični svobodbi meščane, buržuje, reakcionarce? Dijak.

Gospod urednik!

Zadnji sem se peljal s tramvajem in sem vprašal sprevidnika, kje moram prestopiti. Sprevidnik pa mi je z nekako nevoljo odgovoril: »Kakor po navadi!«

Pred dnevi pa sem hotel nekaj kupiti v neki trgovini. Ker pa je bila zaprta, sem stopil v sosednjo trgovino in povprašal, če vedo, kdaj nujni sosed odpira trgovino. Povprašnik pa mi je jeno zazrabil: »Kaj to meni brigat!«

Gospod urednik, če človek občuje z ljudmi, potem vidi, da del ljudi in celo del intelligence ne pozna niti osnovnih pojmov olike. Olika namreč ni neka nepotrebna stvar, ampak je pravato nujna, ker nam olajšuje skupno življenje in s tem olajšuje težave, ki jih je zlasti v vojnem času v življenju več kot dovolj. Včasih smo rekli tistem, ki ni bil olikan: »Kmeti! S katerimi kribovi je neki doma!« Danes se mi zdi, da je tako izražanje zelo krivично, zakaj del meščanov, zlasti tako imenovano polizobraženstvo, pozna dosti manj srčne omike in olike kot pa nek kmet.

Gospod urednik, že dolgo premišljujem, zakaj se Slovenci koljemo med seboj, in vedenje prihajam do zaključka, da vsaj deloma zato, ker ne znamo med seboj občevati. Čudno je to, da je po ideologijah vseh nazrov pri nas človek socialno bitje, a vendar smo še vse premalo socialni. Kako neki se socialni skladata s tem, da delajo komunisti; celo imenske se-zname za pokolj Slovencev in da so bili iz vrsti komunizma, ki je na vso moč proglašal svojo socialnost, ljudje, ki so italijanski kraljevski vojski pokazali, koga naj pošlje umirat v internacijo?

Gospod urednik, da imamo danes pri nas komunistične pokolje, je vsaj nekaj krvide morda v tem, ker nismo znali med seboj nikano občevati. Iz surovosti v izražanju je prišlo do surovosti v dejanjih in celo do pokoljev. Iz malega namreč raste počasi veliko, dobro ali slabo. Gospod urednik, zanimalo bi me, če je kaj poskrbljeno, da se bo mladina vzgajala v olikanem vedenju in bo tako boljši kot tisti komunistični izkorenjenjeni, ki samo gledajo, da bi sorokaku škodovali. Ali ne bi bilo prav, če bi kdo napisal: kako čisto praktično knjižico o lepem vedenju in bi to knjižico po školah razdelili? Mislim namreč, da se nam bodo vremena zjasnila šele tedaj, ko bomo znali občevati med seboj, bomo skušali drug drugemu pomagati — seveda zločincem danes ne smemo pomagati, če hočemo živeti — ko bomo drug proti drugemu ljudje in ne volkovi. Ljubljana-rodoljub.

EDINA slovenska poljudno znanstvena knjižna zbirka

„SVET“

nudi bralecem mnogo lepega, koristnega in bogatega čtiva. Svet seznanja in širi kulturno obzorje slehernika, saj prinaša zelo zanimive knjige, v katerih je nanizano človekovo udejstvovanje od vsega začetka človeške zgodovine pa do najnovejših dni. * Knjige so pestre, a kar daje SVETU še posebno vrednost, je to, da so vse knjige bogato ilustrirane. Večina slik ima tudi — fotografsko vzeto — svojo posebno vrednost. Dovzaj so v SVETU izšle naslednje knjige: »Denars, »Ladje, »Kako si pridobiš prijateljev, Slovenske starosvetnosti, »S premogom in kovinami po svetu in zgodovin ter »Nil in dežela Egipčanov. * Dne 1. februarja bo izšla zanimiva knjiga z naslovom:

„SPREHODI PO NEBU“

Pisatelj nas bo v knjigi peljal v mogočno vesmirje in veličastnost božjega stvarstva. Tudi ta knjiga bo imela veliko lepih ozvezdnih slik, posebno zanimive pa bodo slike, ki bodo prikazovale moderne astronomiske priprave.

Naročite se na »SVETOVO« knjižnico!

Za primeren denar boste dobivali lepe in aktualne knjige!

KULTURA IN KULTURNIKI — njihov položaj, pomen in naloge v gozdu

Ze v bivši Jugoslaviji so tako imenovani kulturni delavci, ali takor jim pravijo kulturniki, pripravljali komunizmu pot, zlasti krog Josipa Vidmarja, »Sodobnost ter Naše založbe«. Drugi rdeči kulturni krog je bil zbran okrog »Ljubljanskega zvona«. O vseh teh ljudeh danes ni nobenega dvoma več, da so bili že tedaj stodostotni komunisti. Ta oblika uvajanja komunizma je bila zato uspešna, ker je pripravljala pot komunizmu prikrita. Doba kulturne boljševizacije našega maltega razumnika rodu je bila vseh prvin na terenu, imel nobene funkcije. Kotje je moral prenašati in je sam sebe imenoval — Kulija.

Sloboda kulturnega dela je med komunisti tako kakor v Rusiji. Pisati mora kulturnik samo v smislu komunistične propagande ter podpirati z vsem svojim delom komunistično misel. Vsaka stvar je seveda prej, preden zagleda beli dan, strogo cenzuirana v tako imenovani »tehniki«. Vsako delo kulturnika mora imeti izrazito OF-arsko tendenco. O kakšnem svobodnem ustvarjanju ni nobenega govora. Vse kulturniko delo pri niholi komunistih je gola propaganda.

V krajih, kjer so brigade, prirejajo »kulturne večere«, na katerih nastopajo z raznimi prizori, popevčicami, recitacijami, socialnimi slikami (sketch) in podobno. Ena takšnih kulturnih družin vodi Ferdo Godina, ki je prej pisal v »Sodobnosti« in »Ljubljanskem zvonu«, drugo pa prof. Vladimir Pavšič (Matej Bor), pisec raznih tolovajskih pesmaric.

Moštvo samo se za te kulturnike sploh ne zmeni. Vse njihove priveditve ima za nepotrebno delo, za milatenje prazne slame. Iste naloge so kulturniki imeli tudi na deželi, pa bodisi da so bili že na mestu, torej z deželi same, ali pa da so prišli na deželi iz Ljubljane. Vsekakor pa so bili nevarnejši tisti, ki so bili že na mestu.

Načelno stališče KPS in OF do kulturnikov je, naj kulturniki samo pripravljajo pot komunizmu, in sicer le duhovno. V organizacijskih namenih komunizmu kulturnik razen tistih, ki jih je partija smatrala za sposobne, ni uporabjal, ker jim ne zaupa. To pa zato ne, ker je v teh ljudeh še vedno nekaj useljene duhovnosti, ki preprečuje, da bi kulturnik postal absolutni robot komunistične misli, če že ni po svojem prepričanju komunist. Načelo komunizma je, da kulturnik pravi komunist sploh ne more biti in ga je zato treba izkoristiti le v toliku, v kolikor služi stvari. Ko pa je enkrat komunistična misel zasidrana, ga je treba tako tako odrintri vstran.

Na podeželju so komunisti uporabljali kulturnike, ki so prišli iz Ljubljane, za politično delo, pozneje so se jih pa iznebili, kjer se je doalo. Kar je prišlo na teren kulturnikov od »Sodobnosti«, »Ljubljanskega zvona« in mariborskih »Obzorj«, so skoraj vse prešli v Partijo in zato ni bilo treba misliti na to, kako bi se jih iznebili. Podeželski kulturnikov niso toliko vpregali v konkretno politično delo, pač pa so ti ljudstvo pridobilovali tako, da so se delali, da sicer niso v OF, pač pa da je po njihovi sodbi ta organizacija najboljša in najbolj narodna. Dosti jih je bilo vprav komunistično organiziranih. Precej pa je bilo tudi na podeželju opozicije, ki ni odobravala dela OF, zlasti se je izkazala kmečka inteligencija, ki je bila v glavnem vsa proti OF.

Danes kulturniki nimajo v OF nobene prave cene več. Tako se na primer Josip Vidmar, čeprav je partijec, ne sme nikam prizkazati. Ne puste mu, da bi se kje uveljavil. Sicer še vedno sklicuje seje IOOF in se jih udeležuje, a vsa njegova vloga na njih je v tem, da pritiskava. Clovek, ki ni marnikoli služiti nobenemu bogu, mora zdaj služiti KPS kot plakat. Lepše usode pač ni mogel učakati.

Komunisti, ki so v vodstvu, se zavedajo, da so kulturniki duševno bolj bistri in sposobni ljudej, ki so sami in da vprav zato pomenijo zanje največjo nevarnost. Iz strahu,

otikan občevati. Iz surovosti v izražanju je prišlo do surovosti v dejanjih in celo do pokoljev. Iz malega namreč raste počasi veliko, dobro ali slabo. Gospod urednik, zanimalo bi me, če je kaj poskrbljeno, da se bo mladina vzgajala v olikanem vedenju in bo tako boljši kot tisti komunistični izkorenjenjeni, ki samo gledajo, da bi sorokaku škodovali.

Ali ne bi bilo prav, če bi kdo napisal: kako čisto praktično knjižico o lepem vedenju in bi to knjižico po školah razdelili? Mislim namreč, da se nam bodo vremena zjasnila šele tedaj, ko bomo znali občevati med seboj, bomo skušali drug drugemu pomagati — seveda zločincem danes ne smemo pomagati, če hočemo živeti — ko bomo drug proti drugemu ljudje in ne volkovi. Ljubljana-rodoljub.

»V tem znamenju so nam nosili svobodo in kulturo...«

Vsi kulturniki so po opravljenem delu pod stalnim nadzorstvom. O vrednosti in usodi komunističnega kulturnika končno odloča odposlanec IO, ki v svojem poročilu o kakšni kulturni prireditvi napiše za IO oceno.

V kolikor se je moštvo udeleževalo teh kulturnih večerov, se jih je udeleževalo zato, ker je za takšnim večerom vselej prišlo počivanje, povezano tudi z drugimi zemeljskimi dobrotnami.

Vse to »kulturno« delo v republikah je tipično za stališče komunizma do kulture v njihovi državi. Kultura je v komunistični državi vredna le toliku, kolikor služi političnemu sistemu kakor vsaka druga stvar.

Kulturni večeri pa so bili namenjeni tudi »osvobojenim ljudstvu, ki na te prireditve ni nikoli hodilo.«

Izbor in ločitev kulturnikov sta zdaj končana. Kar jih imajo, jih imajo. Druga stran kulturnikov se obrača od OF.

V garnituro, ki je šla ven po 8. septembetu, pa imajo komunisti dokaj malo zaupanja in bodo z njo gotov najprej opravili.

»Kulturniki so — hote ali nehote — opravili najvažnejšo delo za komunistično propagando med banditi in v »republikah. Vsak bataljon ima nekaj ljudi, ki ti za silo se stavijo »miting«: nekaj pesmi, govor, ples, igranje na harmoniko. »Brigada« ima že stalno določene kulturnike, ki prirejajo mitinge vsak teden, če so razmere kolikor ugodne.

Se močnejše pa so te skupine v divizijah. Za to kulturno delo skrbi poseben oddelek KPS. To je Agit-Prop. (Agitacijsko-propagandna komisija). Glavni referent je Vladimir Pavšič (Matej Bor), ki se je že dobro leto prej vodil v pisancu komunističnih pesmi. Tedaj je nastala ona znamenita »Razpinte čez ves svet veščala.«

Agit-Prop. je spočetka načeloval Stajerec Rajič, kasneje pa dipl. jurist Jožef Kričev. Politkomisar te skupine je bil Boris Zihler, znani komunistični pisec in ideo-log. Njen sedež je bil v Podhosti pri Dol. Toplicah.

Vojkoška je bila podrejena glavnemu štabu rdečih tolip.

Oglejmo si malo rdeče pesnike:

Glavni »ideološki« pesnik je Matej Bor — Vladimir Pavšič. Ta je v Skerjevi tiskarni že 1. 1942. izdal zbirko rdečih pesmi v knjižni obliku. Pozneje jih je nekaj pregledal in do dal še novih in lani izdal novo zbirko. Zaradi Pavšičevih pesmi je priskočil večkrat do nasprotstva med nekomunisti in partijci, ki te spewe priznavajo za plonirsko delo komunističnih pesmi. Tedaj je nastala ona znamenita »Razpinte čez ves svet veščala.«

In glej: njegov domači led se staja, nežno objame pevko in zapleseta dolgo in noč. Prisklednik mu zapoje še nekaj pesmi, vinški duh omamila vse, pogovor in kričanje o ljubezni, ki mora biti brez vezanosti, se konča. Plesala omagata in oba zanesajo na podstrešje.

To je plakat, prijet visoko na rdečo zastavo. Kadarkar se mu približa in prikliči:

»Ko sem šel v gozd, nisem nikoli misil, da bom doživel tak triumf naše misli. Lani ob ofenzivi, ko je že vse propadlo, sem le za las ušel. Že sem si hotel pognati kroglo v glavo, ker me je zapustila moja telesna straža, a rešil me je Brečelj. Mi sicer tem ljudem ne zaupamo in jim ne damo nobene vojaške funkcije, vendar pa so zanesljivi fantje. Mi smo jim sami to povedali, pa so ploskali. Z njimi se dobro razumemo. Kadarkar

Njemu pomagata dipl. jur. Udovč in pa Smiljan Samec. Kot glavni govornik osred. Agit. Prop. je nastopal L. Mrzel, pa tudi Janez se je izkazal, razen njega še Thurner, Brejc in Lado Kozak. Seveda ne smem pozabiti še slikarjev: Nikolaj Pirnat, Mihelča in Klemenčiča, ki so poslikali kočevsko dvanajsto leta.

Oglejmo si nekaj skupin smo v našem listu

že pisali. Program pri njenih nastopih je vedno isti: Na oder, ki je okrašen s slikami Stalina in Tita, najprej prikroka četa partizev z zastavo, na kateri je petrokraka zvezda. Nato se govori, deklamacije in petje ob spremljevanju harmonike. Katera himna je prava, ni jasno. Ali »Naprej...«, ali »Raznite...«, ali pa »Vsi v partizane...« Za koniec vodja trikrat zakliče: »Živio Stalin, Tito itd.«

Oglejmo si nekaj skupin smo v našem listu

že pisali. Program pri njenih nastopih je vedno isti: Na oder, ki je okrašen s slikami Stalina in Tita, najprej prikroka četa partizev z zastavo, na kateri je petrokraka zvezda. Nato se govori, deklamacije in petje ob spremljevanju harmonike. Katera himna je prava, ni jasno. Ali »Naprej...«, ali »Raznite...«, ali pa »Vsi v partizane...« Za koniec vodja trikrat zakliče: »Živio Stalin, Tito itd.«

Oglejmo si nekaj skupin smo v našem listu

že pisali. Program pri njenih nastopih je vedno isti: Na oder, ki je okrašen s slikami Stalina in Tita, najprej prikroka četa partizev z zastavo, na kateri je petrokraka zvezda. Nato se govori, deklamacije in petje ob spremljevanju harmonike. Katera himna je prava, ni jasno. Ali »Naprej...«, ali »Raznite...«, ali pa »Vsi v partizane...« Za koniec vodja trikrat zakliče: »Živio Stalin, Tito itd.«

Oglejmo si nekaj skupin smo v našem listu

že pisali. Program pri njenih nastopih je vedno isti: Na oder, ki je okrašen s slikami Stalina in Tita, najprej prikroka četa partizev z zastavo, na kateri je petrokraka zvez

Dokumenti o pravem značaju »prvih svobodnih volitev v slovenski zgodovini«

Ves september in oktober lani so rdeči »svobodnici« gnali silovit propagandni trušč z »volitvami slovenskih ljudskih odposlancev«. Trdili so, da so to bile »prve svobodne in res demokratične volitve v zgodovini slovenskega naroda«, pri katerih je vendar enkrat prišla do izraza »prava ljudska volja, brez kakršnega koli pritišča« in so v tvojni parlament bili poslani res »zastopniki vseh slojev in vseh prepričanja«.

Oobjavili smo že priznanje Stevilnih očiščev, ki so povedali, da so »svobodne volitve potekale ne le pod pritiskom besede in groženj, temveč pod pritiskom strojnje«. Ojavljali smo dokumente z navodili tajnika komunistične partije Kldriča, ki naroča, kako naj se te svobodne volitve izvedejo, da bo pri njih odnesla zmago KPS.

Od tem danes ni treba več razpravljati. V naslednjem pa prinašamo uradne dokumente o tem, kako so pri teh »svobodnih volitvah« bili izvoljeni res »zastopniki vseh političnih prepričanj in skupin«. Prinašamo uradno poročilo štaba tako imenovane XV. divizije rdečih tolip o izvedbi volitev in o tem, kdo je bil na zapoved od zgoraj izvoljen.

Iz tega poročila je razvidno, da je XV. divizija volila 32 poslancev. Poslancev ni izbiralo moštvo, temveč so jih predlagali komunistični politkomisari. Od teh 32 poslancev jih je nič manj kot 28 članov KPS, samo 4 izvoljeni tovorlji uradno ne pripadajo komunistični stranki.

Zgovernorješega dokaza za to, kaj so v resnici bile sprve svobodne in demokratične volitve v slovenski zgodovini, pač ni treba! Bile so komedija, ki jo je vprizorila in z našim izvedla komunistična partija, da je tudi v tem snajvišju organu slovenske ljudske oblasti dobila ogromno uradno večino in s tem popolno oblast nad tako imenovanim »svobodnim« gibanjem.

Poročilo pravi takole:

Stab
XV. divizije NOV in PO Slovenije,
dne 28. 9. 1943.

Glavnemu štabu NOV in PO Slovenije.

Poročilo o poteku volitev in izvoljenih odposlancev.

Volitve v naši diviziji so se vršile od 20. do 25. t. m. Volitve so bile izvršene na pravilen način — demokratičen — in iztekle povsod zadovoljivo. Volitve so se vršile ob prikljub bataljonskega mitinga ter so potekale z velikim razumevanjem partizan, da so to res prave narodne volitve, kaskor tudi izvoljeni tovarši predstavniki slovenskega delovnega ljudstva. Volitve so potekale ob vzklikih parol in s pesmijo. Vršile so se ob navzočnosti brigadnega politkomisarja oziroma namestnika. V kolikor ni bilo mogoče, da bi vsi partizani prisostvovali volitvam, se jim je predhodno obvestilo pomen volitev in jim prikazalo delo predlaganih odposlancev.

Odpolanci IV. S.N.O.U.B. »Matija Gubeca«.

I. bataljon:

1. Stare Ivan, roj. 13. 8. 1913, kmečki sin, žel. delavec. V partizane vstopil 21. 12. 1941. Bil je ciljč težkega mitraljeza, sedaj politkomisar čete. V bivši Jugoslaviji je bil član »Zvajenosti«, sedaj je član KPS.

2. Lampe Ignac, roj. 29. 7. 1905, Dobrova pri Ljubljani, mesar. V partizane vstopil 27. 7. 1942. Sodeloval je takoj pri OF in je v času partizanstva pokazal veliko predanost svobodnemu boju. Ker pa je bolhen, in sicer ima revmatizem v nogah, je izvrševal v bataljonu poklic kuharja. Med partizani je zelo priljubljen in so ga izvolili z največjim navdušenjem. Je kandidat KPS. Od 420 volilcev sta bila izvoljena skupno s 335 glasovi.

II. bataljon:

V II. bataljonu pa se zaradi položajev volitve niso mogle izvršiti na bataljonskem zboru, pač pa so se vršile po četah. Bataljon je predlagal po predhodnih pripravah za odposlanca:

1. Likar Ivan (Goljan), roj. 8. 3. 1914 v Ajdovščini, kmečki sin, po poklicu klučavčarski pomočnik. V partizane je prišel 27. 6. 1943. Sedaj je politkomisar čete, je zelo dober borec, zaveden, discipliniran ter pri tovarših zelo priljubljen. Član KPS od junija 1943.

2. Majerle Anton (Bojan), roj. 1. 7. 1923 v Črnomlju, sin upoka, orožnika, po poklicu klučavčarski pomočnik. V partizane je prišel 22. 3. 1942. Je zelo dober borec, sposoben in zaveden ter pri tovarših zelo priljubljen. Član KPS od junija 1943. Izvoljena sta bila s 330 glasovi od bataljona, ki steje 445 mož, kateremu se je priključila še baterija v Štabnu četu s 100 glasovi. Z izvoljenima tovaršema so pokazali vsi volilci največje zadovoljstvo in zaupanje.

III. bataljon:

Volitve v III. bataljonu so se vršile na bataljonskem zboru in obenem tudi zaprisega novincev. Volitve so potekale zelo živahnno in sta bila predlagana za odposlanca sledenca tovarša:

1. Oblak Nace, roj. 26. 7. 1914 v Tribušah na Primorskem, delavec. V partizane vstopil 2. 2. 1943. Sedaj je politdelegat v čete. V tem času, kar je partizan, je pokazal veliko predanost svobodnemu boju in je med partizani zelo priljubljen. Je zelo hraber borec in sposoben. Član KPS.

2. Sali Jože, roj. 3. 8. 1915 v Češči vasi pri Novem mestu. Je kmečki sin. V partizane je vstopil 21. 2. 1943. Sedaj je komandir čete. Je zelo discipliniran, hraber in premisljen. — Izvoljena sta bila s veliko večino glasov. Stevilo volilcev v III. bataljonu 450 glasov. Največ glasov je dobil tovarš Sali, in sicer

185 glasov. Skupno pa sta imela od 450 glasov 380 glasov.

Stab
divizije NOV in POS
dne 28. IX. 1943.

Odpolanci S.N.O.U.B. »Ivana Cankarja«.

I. bataljon:

1. Stine Janez (Stine), roj. 10. 2. 1914. V partizane je prišel 24. 8. 1943. Funkcijoj se sedaj ni vrnil. Član KPS od 10. 9. 1943, delavec, enoglasno izvoljen.

2. Oblak Maks (Milan), roj. 14. 8. 1917. V partizane je prišel 17. 5. 1943. Odrejen za komisarje delovne čete. Do sedaj sekretar bataljonskega biroja. Je član KPS od maja 1943. Izvoljen enoglasno.

II. bataljon:

1. Lapanja Albin, roj. 5. 2. 1911, stopil v partizane 7. 2. 1943. Bil politdelegat, sedaj namestnik četnega politkomisarja. Član KPS od 27. 8. 1943. S pretežno večino glasov izvoljen.

2. Turner Franc (Kostja), roj. 15. 3. 1916. V partizane stopil 28. 6. 1942. Bil politdelegat, namestnik četnega politkomisarja. Sedaj je imenovan za bataljonskega nam. komisarja. Član KPS od 27. 6. 1943. Izvoljen s pretežno večino.

III. bataljon:

1. Skerlj Lovro, vstopil v partizane 15. 1. 1943. Namestnik politkomisarja. Sedaj je član KPS od 21. 6. 1943. Izvoljen s pretežno večino.

2. Simončič Franc, vstopil v partizane 15. 1. 1943. Namestnik politkomisarja. Član KPS od 20. 3. 1943. Enoglasno.

IV. bataljon:

1. Hren Alojzij (Hren), roj. 2. 5. 1924. V partizane vstopil 12. 5. 1943. Sedaj politkomisar čete. Do sedaj politdelegat in namestnik večine.

3. Simčič Franc, vstopil v partizane 15. 1. 1943. Namestnik politkomisarja. Član KPS od 27. 8. 1943. Enoglasno.

V. bataljon:

1. Jerič Vid, roj. 28. 8. 1920 v Tihaču (Mirna), v partizane stopil prostovoljno 8. 5. 1942, kmečki sin, komandir čete. Član KPS.

2. Banovec Silvo (Leo), roj. 7. 12. 1926 v Ljubljani, v partizane 17. 5. 1942, delavec, mincer, Član KPS.

VI. bataljon:

1. Rebolj Dušan, politkomisar IV. bataljona.

2. Brlez Janez, namestnik politkomisarja IV. bataljona. (Oba KPS, seveda. Op. pis.).

Stab

XV. divizije NOV in PO Slovenije, dne 28. 9. 1943.

V. bataljon:

1. Skerlj Lovro, vstopil v partizane 15. I. 1943. Namestnik politkomisarja bataljona. Do sedaj je bil desetar, bat. obveščalec, politkomisar čete. Član KPS od 21. 6. 1943. Izvoljen s pretežno večino.

VI. bataljon:

1. Naglič Stanislav (Doli), roj. 4. 5. 1908 v Črnčah pri Ljubljani. V partizane stopil 13. 5. 1943, ščetar, dober borec in politik — star proletar. KPS.

2. Kosirnik Ivan (Marko), roj. 1. 9. 1921 v Zagori pri Ljubljani, v partizane stopil 15. 5. 1943, stariš, dober borec in agilen politik. Politična pripadnost: Sokol.

VII. bataljon:

1. Naglič Stanislav (Doli), roj. 4. 5. 1908 v Črnčah pri Ljubljani. V partizane stopil 13. 5. 1943, ščetar, dober borec in politik — star proletar. KPS.

2. Kralnar Ivan (Marko), roj. 1. 9. 1921 v Krtilini, Dob-Kamnik, v partizane 2. 8. 1943, tkalec, kmečki sin, dober borec, pripadnik delovne strokovne organizacije.

VIII. bataljon:

1. Rems Janez (Ivanov), roj. 25. 6. 1916 v Krtilini, Dob-Kamnik, v partizane 2. 8. 1943, tkalec, kmečki sin, dober borec, pripadnik delovne strokovne organizacije.

2. Pekšar Alojz, roj. 18. 5. 1915 v Sevnici nad Trebnjem, tovarniški delavec; v partizane stopil 2. 6. 1943. Je član KPS od 8. 6. 1943. Intendant II. divizije štaba artillerije.

IX. bataljon:

1. Grozdnik Franc (Miklavž), vodnik borbenega čete avtobataljona, v partizane vstopil 1. 6. 1942, kmečki sin, komandir čete. Član KPS.

2. Kramar Ivan (Ge), klučavčničar, roj. 15. 4. 1915. V partizane vstopil 23. 3. 1942. Član KPS od 22. 1. 1943. Sedaj politkomisar čete Divizijske zaščite.

X. bataljon:

1. Grozdnik Franc (Miklavž), vodnik borbenega čete avtobataljona, v partizane vstopil 1. 6. 1942, kmečki sin, komandir čete. Član KPS.

2. Golob Nace, namestnik politkomisarja čete, v partizane vstopil 30. 5. 1942. Član KPS od leta 1938. Izvoljen enoglasno.

Spiska odpolancev novoformirane XIV. brigade še nismo prejeli. Tako ko ga prejmemo, ga bomo odpolali.

S. F. — S. N.!

Politkomisar: Komandant:

XI. bataljon:

1. tov. Kralnar Ivan (Marko), roj. 1. 9. 1921 v Krtilini, Dob-Kamnik, v partizane 2. 8. 1943. Sedaj politdelegat, namestnik politkomisarja, član KPS od julija 1943.

2. Kralnar Ivan (Marko), roj. 1. 9. 1921 v Krtilini, Dob-Kamnik, v partizane 2. 8. 1943. Sedaj politdelegat, namestnik politkomisarja, član KPS od julija 1943.

XII. bataljon:

1. tov. Kralnar Ivan (Marko), roj. 1. 9. 1921 v Krtilini, Dob-Kamnik, v partizane 2. 8. 1943. Sedaj politdelegat, namestnik politkomisarja, član KPS od julija 1943.

2. tov. Kralnar Ivan (Marko), roj. 1. 9. 1921 v Krtilini, Dob-Kamnik, v partizane 2. 8. 1943. Sedaj politdelegat, namestnik politkomisarja, član KPS od julija 1943.

XIII. bataljon:

1. tov. Kralnar Ivan (Marko), roj. 1. 9. 1921 v Krtilini, Dob-Kamnik, v partizane 2. 8. 1943. Sedaj politdelegat, namestnik politkomisarja, član KPS od julija 1943.

2. tov. Kralnar Ivan (Marko), roj. 1. 9. 1921 v Krtilini, Dob-Kamnik, v partizane 2. 8. 1943. Sedaj politdelegat, namestnik politkomisarja, član KPS od julija 1943.

XIV. bataljon:

1. tov. Kralnar Ivan (Marko), roj. 1. 9. 1921 v Krtilini, Dob-Kamnik, v partizane 2. 8. 1943. Sedaj politdelegat, namestnik politkomisarja, član KPS od julija 1943.

2. tov. Kralnar Ivan (Marko), roj. 1. 9. 1921 v Krtilini, Dob-Kamnik, v partizane 2. 8. 1943. Sedaj politdelegat, namestnik politkomisarja, član KPS od julija 1943.

XV. bataljon:

1. tov. Kralnar Ivan (Marko), roj. 1. 9. 1921 v Krtilini, Dob-Kamnik, v partizane 2. 8. 1943. Sedaj politdelegat, namestnik politkomisarja, član KPS od julija 1943.

2. tov. Kralnar Ivan (Marko), roj. 1. 9. 1921 v Krtilini, Dob-Kamnik, v partizane 2. 8. 1943. Sedaj politdelegat, namestnik politkomisarja, član KPS od julija 1943.

Odsotni obtoženec.

Ko se je Azev vrnil iz Londona, se je dobil s Savinkovim in ga vprašal:

Ali si slišal, kaj je povedal Burcev?

Savinkov mu je odgovoril, da je slišal, Azev ga je nemirno vprašal dalje:

Ali si slišal, da bodo sestavili častno sodišče?

Savinkov mu ni povedal niti drugega kakor tisto, kar je bil rekel že Černovu in Natansonu. Po njegovem bi bilo najbolje, če bi Azev storil tako, kakor je predlagal Savinkov že drugim tovaršem: zavzel naj bi isto stališče kakor »bojni odsek«, odklonil vsako preiskavo, vsako sodišče in vsako razpravo. Savinkov je dejal še, da za to, da bi se človek opral sumnjeni, ne zadostujejo besede, temveč je treba dejani.

Azev ga je vprašal:

»Torej ti mislis, da bi bilo treba odpotovati v Rusijo?«

Savinkov je odgovoril:

»Seveda!«

Azev je zdaj pokazal zaskrbljen obraz in je vpraševal dalje:

»All pojdete ti z mano?«

Savinkov mu je dejal, da je treba nedelavnost »bojnega odseka« narediti konec, kajti zdaj gre za čast nasilnicke skupine. Vsi teroristi misljijo, da čast zahteva od njih, naj se vrnejo v Rusijo ter da je to njihova dolžnost, tudi če ni nobenega upanja na uspeh. Samo če se vrnejo, se Savinkovu zdá, da bodo mogli oprati »bojni odsek«, Azeva in lastno čast.

Ko je Azev imel nekaj pomislov, je Savinkov pristavil še, da se bodo drugi tovarši nasilnik zatrudno strinjali z njim. Sam jim bo dejal, da potuje z Azevom v Rusijo zaradi tega, da bi spet začela z delom.

Azev ga je zdaj vprašal:

»Prav. Odpotovati bomo in vse nas bodo prljeli. Kaj pa potem?«

Savinkov mu je odgovoril, da takega konca pričakuje. V tem primeru bo prišlo do razprave, nekaj ljudi bodo obsodili na smrt in ugled »bojnega odseka« bo spet obnovljen in čist.

Azev pa se še ni dal ugnatl ter je spravjal dalje:

»Kaj pa, če po naključju mene ne bi prisli?«

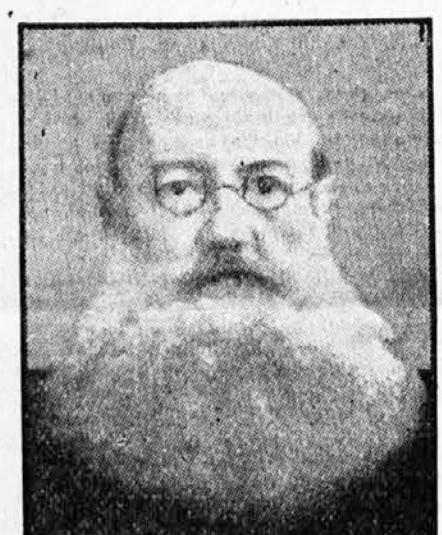
Savinkov je imel tudi na to pripravljen odgovor. Rekel mu je:

»Pred častnim sodiščem bomo izpovedali, da ti navzle temu doceli zaupamo.«

Azev se je zdaj zamislil, potem pa rekel:

»Ne, to je premalo, rekel bodo, saj je tudi Vera Figner zaupala Degajevu, pa jo je vendar izdal... Ne, vidim, da je častno sodišče potrebitno. Samo tako bo moči dokazati, kako nora so taka sumnjenja.«

Savinkov je zdaj dejal:

Knez Peter Kropotkin, član revolucionarnega sodišča

»V tej zadevi nočem storiti ničesar proti vami. Ce ne sprejemš mojega predloga, mi vsaj dovoli, da bom skušal Burceva povedovati, da bi se preiskavti in razpravi pred častnim sodiščem odpovedati. Burcev te ne pozna in ne ve za tvoje življenje. Ce mu bom jaz povedal, kako si živel, sem prepričan, da se bo odpovedal svojim sumom.«

Azev je malo pomisli, potem pa rekel:

»Nimam niti proti temu.«

In Savinkov, ki sicer ni dosti upal, da bi se mu stvar posrečila, je šel in poskusil se to.

Burcev ga je sprejel ter mu začel povedovati, da je ga leta 1906 obiskal Marko Bakaj in kaj vse mu je o Azevu povedal tedaj, pa tudi še pozneje.

Zdaj od vsega začetka, tako je Burcev povedoval Savinkovu, se je prepričal, da Bakaj lahko verjam.

Kar mu je človek pripovedoval o socialno revolucionarni stranki so bile samo stvari, ki jih je vedel iz tajnih poročil poletiškega ravnateljstva. Iz teh poročil je bilo razvidno, da so vse preiskave, kar jih je policija naredila zadnje dve leti in kar je revolucionarjev v tem času priala, naredili zaradi podatkov, ki jih je dal neki volun. Ta je imel dostop v najvišje revolucionarne kroge. Skrival se je pod različnimi zlaganimi imeni. Burcev se je po raznih znamenjih prepričal, da se pod tem imenom skriva Azev.

Kar mu je človek pripovedoval o socialno revolucionarni stranki so bile samo stvari, ki jih je vedel iz tajnih poročil poletiškega ravnateljstva. Iz teh poročil je bilo razvidno, da so vse preiskave, kar jih je policija naredila zadnje dve leti in kar je revolucionarjev v tem času priala, naredili zaradi podatkov, ki jih je dal neki volun. Ta je imel dostop v najvišje revolucionarne kroge. Skrival se je pod različnimi zlaganimi imeni. Burcev se je po raznih znamenjih prepričal, da se pod tem imenom skriva Azev.

Kar mu je človek pripovedoval, ki jih je dal Bakaj, je Burcev dejal, da so bila točna in podrobna ter so temeljila na stvarnih dejstvijih in na okoliščinah, ki jih je bilo moči tudi posnete točno ugotoviti.

Savinkov je bilo zdaj zelo nerodno. Veden je, da je nekaj napak, pa je vseeno skušal Burcevovo povedovati, da njegovi dokazi niso zadostni. Toda Burcev se ni dal prepričati, temveč je vztrajal pri svojem.

V začetku oktobra sta se sešla znova. Burcev mu je zdaj povedal, da ima v rokah odločilni dokaz.

Savinkov mu je moral najprej slovensko obljubiti, da pred sejo častnega sodišča ne bo o tem živil duši niti črnili, sele potem mu je Burcev začel pripovedovati o pogovoru, ki ga je imel z Lopuhinom na vlaku med Kölnom in Berlinom.

Om tem pogovoru je Savinkov v svojih spominih zapisal tole:

»Lopuhinovo pripovedovanje me ni moglo pripraviti da tega, da bi bil nezaupljiv do Azeva. Moje zaupanje vanj je bilo tako

G. Pevsner:

Dvojno življenje Evna Azeva

veliko, da ne bi bil verjel niti izjavil, ki bi bil Azev napisal z lastno roko. Tudi o tej bi bil misli, da je ponarejena.

Lopuhinovo sporočilo se mi je zdelo dolga nerazumljivo. Nisem vedel, čemu naj bi bil Lopuhin Burcev varal. Tudi si nisem mogel misliti, da bi bil Lopuhin sodeloval pri kakri policijski spletki, seveda če bi takra spletka sploh bila. Bivši ravnatelj politice se pač ne bi mogel ponizati na raven neznatnega izzivača.

Nagibal sem se k misli, da gre za nezoranum. Lopuhin je najbrž nekoga izmed številnih tajnih policijskih sodelavcev zamenjal z Azevom.

Ker sem bil prepričan, da je Azev posetenjak in ker sem misli, da gre za nesporazum, sem znova proslil Černova in Natansona, naj opustita misel na preiskavo in razpravo.

Moja prizadevanja niso rodila niti uspeha. Razpravo so določili za drugo polovico oktobra.«

V častno sodišče proti Azevu je glavni odbor stranke po sporazumu z Burcevom poklical tri starešine revolucionarnega gibanja.

To so bili: knez Peter Kropotkin, anarhist svetovnega slovesa, Aleksander Lopatin, priatelj Karla Marksja, ter Vera Figner, znana agitatorica in teroristka.

Kot zastopnike stranke pri sodišču so imenovali Borisa Savinkova, Viktorja Černova in Marka Natansona.

Častno sodišče je začelo z delom proti koncu meseca oktobra. Seje so imeli najprej v knjižnici Pavlova, nato pa v Savinkovjevem stanovanju na Rue La Fontaine 23.

To častno sodišče naj bi bilo ustreglo zahtevi, ki se je uradno glasila takole:

»Po natančem pretresu vseh, za Azeva ugodnih in neugodnih dejstev — pretres naj izvedelo nepristranski in pooblaščeni ljudje — naj se ugotovi nelzpodobina, za vse veljavna resnica, to je, da je Azev nedolžen.«

V resnici je razprava bila napravljena proti Burcevu, katerega so dolžili, da obrekuje Azeva. Cisto jasno je, da bi bilo sodišče moralo izdati kar najstrožjo ukrepa proti Azevjevemu tožniku, če bi se izkazalo, da je Azev nedolžen.

Ta nesmiselnost v ravnanju socialnih revolucionarjev priča, kakšno ogromno zaupanje je med njimi užival Azev.

Na začetnih sejah niso delali drugega, kakor da so spraševali Burceva. Preden je ta dobljil besedo, je moral odgovoriti na uvodno vprašanje, katero mu je zavstavljal Černov. Ta je zahteval, naj Burcev da častno sodišče, da bo nehal z gonjo proti Azevu, če bi se izkazalo, da ta ni kriv.

Odgovor, ki ga je dal Burcev, je bil zelo jasen in izrazit. Dejal je:

»Se ho sodišče spoznalo, da so moje obtožbe napacne in neutemeljene, pač bom jaz še vedno prepričan, da je Azev izdajalec, bom boj proti njemu nadaljeval. Toda če želite, bom vsakokrat, ko bom napadel Azeva, omenil, da me je strankino sodišče obsodilo. Vrh tega dajem socialno revolucionarni stranki pravico, da na mojo gonjo odgovori z vsemi sredstvi, tudi z umorom.«

Cernov je zdaj dejal:

»Sprejeto točno tako, kakor si povedal z dostavkom studi z umorom.«

Kakor vidimo, je vprašanje za Burceva zdaj postaleno več važno in nevarno. Odslej je šlo za njegovo življenje ali smrt.

Pogum, ki ga je pokazal že od prvega trenutka razprave, je malec zmedel tiste tri zastopnike, ki jih je v sodišču imenovala stranka. Pač pa je Burceva zelo povzgnil v očeh drugih sodnikov, ki so moral občuvati resnost in odločnost, s katero je preizpeljalo odgovornost za svoje dejanje in za svoje besede.

Vladimir Burcev je sodnikom ponovil obtožbe, ki jih je bil že objavil v listu all pa ki jih je bil povedal tovaršem. Pripravovalo je takole:

»Zelo dolgo je bil prepričan, da sedi v vodstvu stranke vohun in izzivač. Dostil tovaršev Že sošil proti Burcevu takoj in bilo prav tako trdno prepričan, saj jim je to prepričanje narekovala vrsta nelzpodobnih dejstev in naključij, ki jih ni bilo moči napak razumeti.«

Porazil, ki jih je doživljal »bojni odsek«, njegova sedanja nemoč prijetja, do katerih je prisko zadnjih časov, obesjenja Silberberga in Suljaticega, arretacije dne 31. marca 1907 in dejstvo, da so prijeli člane »severne letečega odseka«, vse to jasno dokazuje, da se je v vrsti stranek in morda celo v glavnem odbor sam vgnezdil vohun.

Razodetje, ki jih je prinesel Bakaj, stači uslužence Obrane v Varšavi, ter njegovi podatki o »Raskinu in Vinogradovu«, dveh skrivalnih sodelavcev carske policije, vrh tega pa nekaj čudnih naključij, vse to je v njem, Burcev, redilo prepričanje, da je ta vohun Evno Azev.

Razen tega ni zdaj bilo prvič, da so se takrat sumnjeni vzdignila proti Azevu.

Burcev je sodnikom spomnil na obtožbe, ki jih je svoj čas izrekel student Krestjanov.

Omenil je neko pismo iz leta 1907, značno pod imenom »Plissimo iz Petrograda«,

dveh skrivalnih sodelavcev carske policije, vrh tega pa nekaj čudnih naključij, vse to je v njem, Burcev, redilo prepričanje, da je ta vohun Evno Azev.

Razen tega ni zdaj bilo prvič, da so se takrat sumnjeni vzdignila proti Azevu.

Burcev je sodnikom spomnil na obtožbe, ki jih je svoj čas izrekel student Krestjanov.

Omenil je neko pismo iz leta 1907, značno pod imenom »Plissimo iz Petrograda«,

dveh skrivalnih sodelavcev carske policije, vrh tega pa nekaj čudnih naključij, vse to je v njem, Burcev, redilo prepričanje, da je ta vohun Evno Azev.

Razen tega ni zdaj bilo prvič, da so se takrat sumnjeni vzdignila proti Azevu.

Burcev je objavil, da je vseeno skušal Burcevovo povedovati, da njegovi dokazi niso zadostni. Toda Burcev se ni dal prepričati, temveč je vztrajal pri svojem.

V začetku oktobra sta se sešla znova. Burcev mu je zdaj povedal, da ima v rokah odločilni dokaz.

Savinkov mu je moral najprej slovensko obljubiti, da pred sejo častnega sodišča ne bo o tem živil duši niti črnili, sele potem mu je Burcev začel pripovedovati o pogovoru, ki ga je imel z Lopuhinom na vlaku med Kölnom in Berlinom.

Om tem pogovoru je Savinkov v svojih spominih zapisal tole:

»Lopuhinovo pripovedovanje me ni moglo pripraviti da tega, da bi bil nezaupljiv do Azeva. Moje zaupanje vanj je bilo tako

černovu se je pridružil tudi Natanson, ki je proti Burcevu nastopal še ostreje. Trdil je, da hoče Burcevu s tem, ko je začel goniti proti Azevu, prav za prav napadati le stranko in njen glavni odbor.

Boris Savinkov je Azeva branil s strastjo in vemo, kakor je zahtevalo od njega prijateljstvo, ki ga je vezalo na Azeva. Govoril je zelo spremno, kakor je to zahtevalo vprašanje, ki je bilo čisto jasno, in kakor so to zahtevala dejstva, ki jih je imel v rokah nasprotnik.

»Vse svoje življenje nisem nikoli govoril pred tako pozornimi poslušaleci. Ko sem poenovil Lopuhinove besede: »Ne poznam nobenega Raskina, toda enkrat sem videl inženirja Evna Azeva«, so vse vstali in solze so jim zdalek oči. Lopatin je stopil k meni, ml položil roko na ramo in dejal:

»Dajte mi svojo revolucionarsko besedo, da ste te besede slišali prav iz Lopuhinovih ust.«

Hotel sem mu odgovoril, toda obrnil se je, razklenil roke in dejal:

A. Lopatin, načelnik carske politične policije v Petrogradu

Savinkov ni napadal Burceva in se ni baval v njegovimi obtožbami. Skušal je le dejstvo, ki bi mogla vrči kak sum na Azevjevo delo, postaviti nasproti drzne in posrečene nastope, ki jih je organiziral Azev kot glasovar zborjnega odseka.«

Zaradi tega se je razpravljanje zavleklo in sodnikom se ni posrečilo najiti izhoda iz zaglate, v katero so jih spravili dokazi, ki j